

ՍՈՒՐԵԱԼ

Տրիպլեթ Թեմեյան

Կենսոնի վերջին դարձումը հակը

12 տարի առաջ կառուցվեց Սուրենյի Թեմեյան ծավալաբան միության գեղակեր կենսոնը, Ա. Մանուկյան փողոցի վրա, մեծ բարեբախտ կերպով կող դուրսի ու ՉԲԱՄԻՍ-ի կենսոնավարի հարեանությունը: Գանդիսավոր բացման օրը, 1985 թ. սեպտեմբերին, 1,5 միլիոն դոլար արժույթով շինված 1 միլիոն դոլար էր վճարվել (այդքան էին կարողացել հիմնադիրները հանգանակել), մինչդեռ մնացյալ կես միլիոնը դարձանուրհակների ձեռքով վարել էր վերջին բանկից: Կարելի է երեւակայել, որ դրանից հետո իրաւաւորող վարչությունների համար որքան մեծ նշանակություն ուներ այդ վարկի մարումը՝ միջոցառումներ, վիճակաբարձեր եւ հանգանակություններ՝ ժամանակին վճարելու համար դարձել: Արդ Մանուկյանի գլխավորությամբ ստեղծվել էր անգամ հասուն հանձնաժողով, որի ղեկավարությունը էր հաստատվել միջոցառումներով մարել դարձանուրհակները: Ամեն տարի մայիսի կեսերին հանձնաժողովը կազմակերպում էր ճակատագրաբան հանդեսներ, որոնց ընթացքում վիճակաբարձի էր դրվում ավանդներ, իսկ գոյացած հասույթը գնում էր դարձի մարումին:

Այս տարվա սկզբնավորության, ԹՄԻՍ-ի 50-ամյակը արժանավորաբար նշելու համար որոշվեց «վերջին հարվածը» տալ մնացած 30 հազար դոլար դարձի, որոնցից ԹՄԻՍ-ի ընթացիկ գործունեությունից գոյացած եկամուտներն ամբողջությամբ տրամադրվեց միության «Առաջադի» բարձրագույնը, «Թեմեյանի ծայր» հետազոտություններին եւ մշակութային մյուս գործունեություններին, փոխանակ դրան դարձի տոկոսներին հակացնելու: Ուժեղացվեց վերոհիշյալ հանձնաժողովը Գալ Թեմեյանով եւ մի քանի անուն գոյացավ, դասակարգվող գումարի կեսը, մինչդեռ վերջին դարձանուրհակի հրկիզման քվեակերը հայտարարվել էր արդեն: Ուրեմն վերջին ճիգ էր հարկավոր:

Մայիսի 17-ի երեկոյան, «Թեմեյան կենսոն» հրավիրվածները, Կանադայի խորհրդարանի եւ Սեն Լորանի Կաղաղեցության մի շարք ներկայացուցիչների մասնակցությամբ, հուսալիք չարեցին վարչության անդամներին: Կարծ ժամանակամիջոցում գոյացավ 36 հազար դոլար եւ հանդիսավորապես հրկիզվեց վերջին դարձանուրհակը:

Այդ առիվը ընդհանրապես խոսքեր արտասանվեցին կանադացի հյուրերի եւ այլոց կողմից, իսկ ԹՄԻՍ կենսոնական վարչության կողմից անցնող 12 տարիների ԹՄԻՍ բոլոր վարչությունների անդամներին, ասեմբլաներին եւ դարձի մարման հանձնաժողովին ընդհանրապես խոսք ուղղեց գաղութի հիմնադիր ղեկավարներից որևէ մեկին: Արժանի Գյոնջյանը:

Համաձայնագիր Երեւանի տեսական եւ Կալիֆոռնիայի Ռենդլենդս համալսարանների միջև

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԵՆ: Երեւանի տեսական եւ Հարավային Կալիֆոռնիայի Ռենդլենդս համալսարանների միջև փոխհամագործակցության համաձայնագիր ստորագրելու նպատակով օրերս Հայաստան էին ժամանել Ռենդլենդս համալսարանի կառավարման եւ քիզնեսի ամբիոնի ղեկավար Չեյմս Պիլը: Գասախոսներ Թարթուկ Մանասերյանը, Կարեն Գեփուսը եւ Շահուա Յանգը: Ինչդեռ «Նոյան» տարածք գործակալության քիզնեսի հայտնեց Թ. Մանասերյանը, «Ժրգիլ» առայժմ նախատեսում է հանագործակցություն հայկական համալսարանի սենսացիոնային ֆակուլտետին եւ Ռենդլենդսի կառավարման եւ քիզնեսի ամբիոնի միջև: Ծրագրի բացմանը նկատմամբ կարող էր լինել Կալիֆոռնիայի համալսարանը եւ Կալիֆոռնիայի հայ համայնքը:

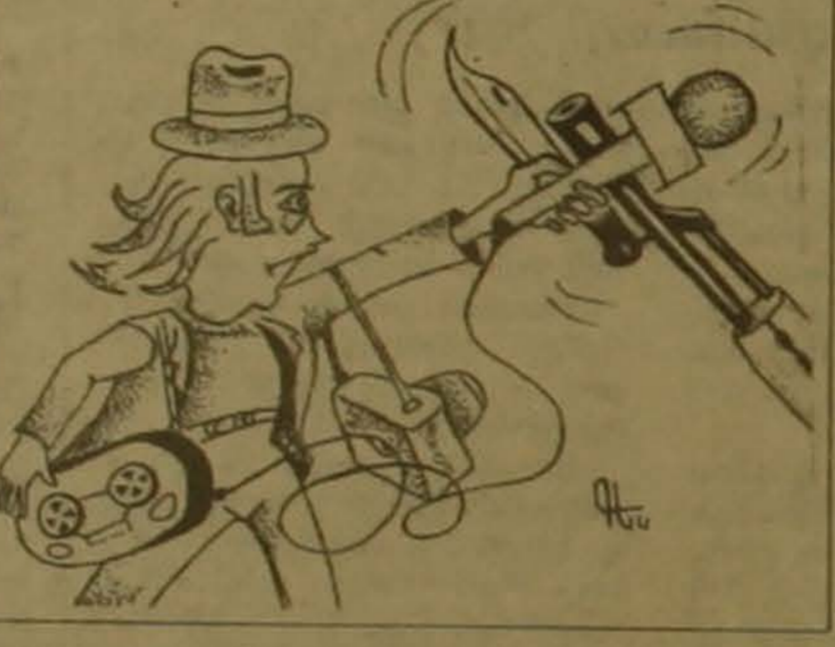
Մամուլի ազատությունների դաշտանությունը նվիրված «Լրագրողներ առանց սահմանի» կազմակերպությունը հրատարակել է 1996 թ. իր տարեկան տեղեկագիրը, բաղկացած 800 էջից եւ հասկացված 148 երկրներում մամուլի աստիճանի սիրող վիճակին: Այդ բոլոր երկրներում էլ այս կամ այն չափով ուսնահարված են մամուլի ազատությունները: Միայն էլ կարծել, որ միայն բռնաճիւղական կամ ՅՊԲ աշխարհի երկրներն են մաս կազ-

մա այնտեղեկ կալանվել է: Այս խմբի մեջ կա նաեւ «Մոլորակ» քերթի աշխատակից Նիկոլ Փաշինյանը, որ նույնպես ձերբակալվել է, հարցաքննվել եւ առայտ պատանալիքների ենթարկվելուց հետո ազատ արձակվել: Տեղեկագիրը լայն տեղ է առել «Ազգ» օրաթերթի դեմ կատարված խափանարարական մարտավարությանը, որի նպատակն էր քերթը իշխանությանը հնազանդ միջոցի վերածել: Տվում են մանրամասնումով: Հայաստանյան մամուլի մեծամասնությունը բողոքել էր կատարվածի դեմ եւ գործակալ կանգնել քերթի բուն խմբագրակազմին գլխավոր խմբագրի ղեկավարությանը: Մայիսի 14-ին վերականգնվել էր «Ազգ»-ի հրատարակությունը: Համաձայն տեղեկագրի, հրատարակությունը ընդմիջվել էր նաեւ «Մոլորակ» օրաթերթը, շուրջ 1 ամիս, դաշտանաբանությամբ, թե դարձի ունի տղարանին, այնինչ մասն դարձաբերի մեջ էին նաեւ այլ

ՍԱՍՈՒԼ

Հայաստանը «Լրագրողներ առանց սահմանի» տեղեկագրում

մում տեղեկագրի «սե ցուցակին», այնտեղ հանդիպում ենք նաեւ Մ. Ն. Կահանյանի, Գեորգիայի, Ֆրանսիայի, Իսպանիայի, Շվեյցարիայի, Կանադայի եւ մնացած երկրների անուններին:

Հայաստանը 25 էջ է գրավել 1996 թ. տեղեկագրում: Նշված դարձանակների մեծ մասը կաղված է նույն տարվա սեպտեմբերին նախագահական ընտրություններին հարող մասը: Առաջին իսկ տղերից ընդգծվում է, որ «ընտրությունը տեղի է ունեցել մամուլի ազատության ճեպակներից ավելի քան վիճելի դասամաններում»: Այնտեղեկ հարողում են տեղեկական ընդդիմադիր եւ այդ մամուլի քրդակիցների նկատմամբ եղած ճեպակները, որոնց քիզնեսի տեղեկագրի, հասնում է 15-ի: Այդ խմբից հիշատակվում է Արգիշի Կիլիսյանի անունը, որ սեպտեմբերի 25-ին ձերբակալվել եւ տարվել է Նուրաբեյի բանջար ամբաստանվել որդես խռովարար: Նույն օրերին իր սան մեջ ձերբակալվել է ՀՅԴ դասախանասուններից Գալիկ Մկրչյանը ուստերեն «Գոլոս Արմենի» քերթում հրատարակված հոդվածի համար: Նա բռնարժեք խուսափել

քյուններ, թե ինչդեռ էր աղարարության նախարարությունը աղբյուրի 22-ին վավերացրել քերթին որդես նոր արտոնաժեռ «ՌԱԿ ներկայացուցչություն» հաստատական կազմակերպությանը, որն ընդամենը 1 քաղաք առաջ էր դաշտանադրել գրանցվել: Այդ որոշմամբ քերթը գործնադրանք դադարել էր իր հիմնադիրների խորհրդին դասակարգելուց: Միաժամանակ, աղարարության նախարարության հրահանգով «Պարբերական» մամուլի ղեկավար տղարանը մեծել էր քերթի տղարանում: Մի անգի որ հետ նույն անունով մեկ այլ քերթ էր լույս ընծայվել նույն տղարանից խմբագրական բոլորակին նոր կազ-

մարտ: Ունեցողություն էր կատարվել նաեւ ԱԺՄ դաշտանաբեր «Այժմ» քերթի դեմ: Տեղեկագիրը խոսում է նաեւ ռադիոհեռուստատեսության վրա իշխանության ունեցած հակակրոնի մասին, որին ենթակա են նաեւ քերթերի տարածման «Հայմամուլ» գործակալությունը եւ «Պարբերական» մամուլի տղարանը, որոնք գրեթե ղեկավար մեծաճանաչություններ են:

Հայաստանին հասկացված վերջին գլխում տեղեկագիրը նշում է նաեւ օտար լրատվական ծառայությունների քրդակիցների նկատմամբ կատարված արարների, արգելների մասին: Ռուսական, քրիստոնական հեռուստատեսության ու լուսանկարչական գործակալությունների քրդակիցներ նախկինների եւ այլոց կողմից խուսափումների են ենթարկվել: Ուրիշ օտար քրդակիցներ էլ սեպտեմբերյան նույն դեպքերի օրերին դաշտանական դիրքերից ուղղորդություն են ստացել օտար բազանակներում նախագահ Լեոն Տեր-Պետրոսյանի ընտրության հանդեպ քաջասակակ հակադեմոկրատիայի առաջացման դաշտան նկատվելով:

ՔԱՂԱՑ ԾԱՐԻՉԻ • ՅՈՒՆԻՍ • ՕՐԱԹԵՐՈՅ

Մավանի սնտեսագրի մտավոր ներուժը՝ Արցախին

Տարանցիկ այցով Երեւանում էր գտնվում Ռ-Ն կառավարությանն առընթեր ժողովրդական սնտեսության ակադեմիայի ռեկտոր, ակադեմիկոս Արել Աղանբեկյանը: Ծագումով դարաբաղի հանրապետական սնտեսագրի նպատակը այս անգամ այցելությունն էր Գարաբաղ, հանրապետության սնտեսական զարգացման, ուսումնական գոր-

ծընթացի բարելավման հետազոտությունների ֆունկցիոնը: Պրն Աղանբեկյանը հանդիպումներ ունեցավ եւ դասախոսություններ կարդաց Ստեփանակերտի համալսարանում, քաղաքացի Արցախում: հանդիպեց կառավարության ներկայացուցիչներին: Վերադարձի ճանապարհին Երեւանում նա հանդիպեց ՀՀ աշխատակից, եղավ Բյուրականի

առաջադիտարանում, այցելեց Երեւանի գոհերի հուշահամալիր: Երեւանի կերտից հետո ակադեմիկոսը մեկնեց Մոսկվա: Այցը կազմակերպել էին ռուս-հայկական նախաձեռնությունների կենտրոնը եւ ԼՂՀ ներկայացուցչությունը: Արել Աղանբեկյանի «Ազգին» սված հասցե կարգաբաղվող կենտրոնը մեծ առաջիկայում: Ա. Գ.

Համահայկական ուսանողական վեհաժողովը հուլիսին

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԵՆ: Ընթացիկ տարվա հուլիսի 11-18-ը Երեւանում կկայանա Համահայկական ուսանողական վեհաժողովը, որին մասնակցելու համար Հայաստան կժամանի 80 դասվարակ մոտ 30 երկրների հայկական գաղթաբախներից: Վեհաժողովի կազմակերպիչներն անդամ, «Պարբերական» հիմնադրամի տեղեկագրության գծով մասնախանասու Շովինար Խաչատրյանը: Պրն Աղանբեկյանը նաեւ ղեկավար կարգաբաղվող կենտրոնը: «Հայ ուսանողության հիմնադրամից արդի դասախոսությունները, «Ռուսաճանաչությունը որդես հաստատական խավ, նրա դերը հաստատական մեջ եւ ղեկավարության կայացման գործընթացում», «Ազգի միասնությունը որդես ղեկավարության կայացման անհրաժեշտ դասախոսությունը, «Բարեգործությունը որդես ուսանողությանը սասարելու միջոց» թեմաները: Գյուրերը հնարավորություն կունենան նաեւ այցելել հանրապետության տեսարան վայրերը:

Ամերիկահայ բժիշկների դասվիրակությունը՝ Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԵՆ: Հունիսի 17-ին Երեւանում աշխատանքի սկսեց կլինիկական անեսթեզիոլոգիայի խնդիրներին նվիրված երկօրյա սիմպոզիումը, որ կազմակերպել են Հայ օգնության ամերիկյան ֆոնդը եւ ՀՀ առողջապահության նախարարությունը: Սիմպոզիումին մասնակցելու համար ԱՄՆ Կոլորադոյի, Գարվադի եւ Նյու Յորքի համալսարաններից ժամանել է հայ բժիշկների դասվիրակությունը: Սիմպոզիումի հիմնական նպատակը ամերիկյան եւ հայ բժիշկների միջև փոփոխ փոխանակումն է, ինչդեռ նաեւ հայ անեսթեզիոլոգների ծանոթությունը բուժման նոր մեթոդներին, որոնք ներկայումս հարողությամբ կիրառվում են ԱՄՆ կլինիկականներում: Ամերիկյան դասվիրակության անդամները կայցելեն նաեւ Երեւանի մի շարք կլինիկաներ:

ՌՊ է ԱրմենՏելի գնորդը, ՌՊ վաճառողը...

Սկզբը էլ 1
Ըստ որն Սաղյանի, մինչեւ «ԱրմենՏելի» վաճառքն անհրաժեշտ է ունենալ այլընտրանքային կառուցիչ: Նա գտնում է, որ մասնավորացումն ընդունելի կլինի, եթե գոյություն ունենար առանձին կառավարական կառուցիչ: Մինչդեռ կառավարական կառուցիչը գծերն անցնում են ժամանակին ստեղծված հասուն հորերով, որոնք այժմ գտնվում են «ԱրմենՏելի» սնտեսության սակ: Կառավարական կառուցիչը համար նախատեսված առանձին հորեր Հայաստանում վաճառ: Ըստ «ԱրմենՏելի» տեխնիկական գծով սնտեսի, անհրաժեշտ է դարձել «ԱրմենՏելի» վաճառքի իրավաբանական հիմքերը: Մամուլը տեղեկացրել է, որ ամերիկյան կողմը, ինչդեռ Trans-World-Telecom-ի, 3 տարվա ընթացքում ներդրել է 7,5 մլն ԱՄՆ դոլար, իսկ վաճառքից ստանալու է 230 մլն դոլար: Այս առնչությամբ հստակ դասախոսան ղեկ էր տան վաճառքի մասին որոշում կայացնողը՝ ՀՀ կառավարությունը եւ գործարկող կազմակերպողը՝ ՀՀ կառուցիչ նախարարությունը: Պրն Սաղյանի կարծիքով, այդ կառուցիչությամբ անհրաժեշտ է մեկ-երկու ամսով հետաձգել վաճառքը:

Երեւանի ֆիզիկայի ինստիտուտի սնտես Ռուբեն Մկրչյանը, «Վաճառքի հանելով «ԱրմենՏելի», կառավարությունը վաճառում է Հայաստանի կառուցիչը համալիրն ամբողջությամբ, այդ բվում նաեւ՝ արտաքին կառուցիչի մեծաճանաչի իրավունքը: Վաճառքի հնարավոր բացասական կողմերից է մեծաճանաչի իրավունքը եւ կառուցիչի անհրաժեշտ գնային խղճակաբանությունը մասնավոր կազմակերպության փոխանակումը: Պրն Մկրչյանը ենթադրեց, որ «ԱրմենՏելի» քրդակիցները կարող էր ստանալ նաեւ մեծ ծախսեր: «Մյուս կողմից՝ վաճառքի նախարարության դերը կստանան մի մասնավոր կազմակերպություն», առաջ Ռ. Մկրչյանը: Որդես դրական հանգամանակ նա նշեց, որ «ԱրմենՏելի» հզոր դերության մի խոսք կազմակերպության կողմից գնվելու դեպքում այդ դերությունը ստեղծված կլինի դաշտանակ իր եւ, կարելի է ենթադրել, նաեւ Հայաստանի քաղաքացիները, նաեւ Հայաստանի քաղաքացիները: «Ես ուզում եմ լավասե լինել», ասաց ֆիզիկայի ինստիտուտի սնտեսը:

«31»-ի գործով դասական նիսը հետաձգվեց

ԵՐԵՎԱՆ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԵՆ: «31»-ի գործով հունիսի 17-ի դասական նիսը, որի ժամանակ դասվար Գ. Ավետիսյանը նախատեսում էր հայտարարել դասախոսության արժանատի մասին, չկայացավ ամբաստանյալներ Սուսաննա Մակարյանի եւ Օֆելյա Սիկիանի բացակայության դաշտանով: Գաղթող դասական նիսը տեղի կունենա հունիսի 19-ին:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐՈՅ
Հրատարակչական է տարի
Ֆինանսի եւ հրատարակչության նախարարություն
«Ազգ» քերթի կենտրոնի խոսքերով
Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆախս 562941, ԱՏԹ (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminfo.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅՈՒՆԻՍ ԱՎԵԴԻԿԻԱՆ / հեռ. 521635
Տեղեկ
ՍՄԻՐՆԱ ՍՄԻՐՆԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարժան
«Ազգ» քերթ
Յնուժը «Ազգին» դասախոսի է
«ԱԶԳ» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hovhannavatsian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Մի հիշ էլ այն կույտուրայի մասին, որն ամենախիստ էլ մեակույթ չէ

Անցյալ տարվա աշուն «Մյու» ուղեծրային կալանում գտնվող սիեզերագնացները ծանր կացության մեջ էին հայտնվել: Ռուսաստանում միջոցների դակասի դասճանաչող երկար ժամանակ հետևազվում էր բեռնասար սիեզերագնացի արձակուրդը, որը սիեզերագնացներին դեռ էլ հասցնելը բավականին վառելիքի խնդիր էր: Պարզապես «այն»... Նոյեմբերի 20-ին Բայկոնուրից մեկնարկած «Պրոգրես Մ-33» բեռնասար սիեզերագնացը բարեհաջող հասավ «Մյու» կայանին, եւ սիեզերագնացներն ու ողջ մարդկությունը հանգիստուն էին: Սակայն սիեզերագնացներին ամենից բաց էր թողնում «Մյու» կայանում, այլ այն, ինչը դասճանաչական հաղորդակցություններում նշված էր «եւ այն» բառով: Բանն այն է, որ ուղեծրային կայանի ուղեորները սարավանդի ճանապարհներ էին կրում այն դասճանաչող, որ փչացել էր կայանի... զուգարանը, որը նրանք կարողացան վերանորոգել, երբ «Պրոգրեսը» դասճանաչական հասցրեց: Սակայն երբ սիեզերագնացները որոշեցին հյուր գալ Հայաստան որդես տվորական գրասենյակներ, ստիպված կլինեին վերադառնալ սիեզերի իրենց ծանր արդյունքները: Եվ այստեղ արդեն դասճանաչող էր դասճանաչական լի ոչ մի «Պրոգրես» չի օգնի, որովհետեւ Հայաստանի հասարակական վարչերում կամ ընդհանրապես չկան զուգարաններ, կամ էլ դրանք մտերիմ է կարգի բերելու համար անվավեր հանձնարարներ են դրվել, այլ ոչ թե սիեզերագնացներ: Այն սակավաթիվ զուգարանները, որ կային երեսնամյա եւ այլ վարչերում, «դեբաստրոկայի» ժամանակ սկզբից դարձան վճարովի, իսկ հետո բոլորովին վերացան եւ փոքրոցում հայտնված մարդիկ, որոնք առայց էլ առանձնապես չէին ամառում դրանից, սկսեցին իրենց «մեծ» ու «փոքր» բնական կարիքները հաջողացնել մայրաքաղաքի բնակավայրերում: Անասվածները զոհեցին որից երկրներում բնակարանների բառնակարգում համարվող բնակավայրերը չաղտոնեցին, այլ բավարարվեցին բակերի եւ դուրանների ծանրությամբ: Բայց ոչ բնակավայրերը երեւի ավելի համարալիս ու աղախով են բվում մեր ճարտիկ համախաղաքի մեջ:

Երբեք չեմ մոռնում իմ ուսանողական ընկերոջ, ընկեր, որը բնակվելով իջավ դրամասնական բարձր դիմացի գեներալի զուգարանը ու բարձր պյուն շրջաններում այնտեղի մրուրյանը: Պարզապես ոչ այնտեղ, որը 20 մի խորությամբ մի յուրօրինակ լճակ էր առաջացել: Իսկ իմ խեղճ ընկերը սանդղակներում էր... Այժմ իրենց բնակավայրերը մտնող մեր համախաղաքից հեռանալով, հասկալիս խորությամբ խաղերի օրերին, վստահ է սղառնում հայտնվել նույն վիճակում:

Բազմաթիվ մարդիկ կան աշխարհում, որոնք համարում են, թե ազգի կույտուրան (ոչ մեակույթը) որոշելու համար դեռ էլ չեն ստացել այդ ազգի հասարակական զուգարանները: Ասված իմ, իմ կարծիք կարող են կազմել նրանք մեր մասին, եթե զան Հայաստան: Բարեբախտաբար, այժմ էլ չի հյուրեր են գալիս: Բայց դրանք քիչը բացահայտ միտնում ունի, իսկ 2001 թվականին, Հայաստանում բխոսնեությունը ընդունման 1700-ամյակին, բացահայտ կզան: Ուրեմն, եթե չեն ուզում խայտասակվել ողջ աշխարհի առջև, բուստային դեռ է միջոցներ ձեռնարկել: Որովհետեւ ինչպես էլ զարմանալի թվա, քաղաքակիրք երկրներից ժամանած մարդկանց հիշողության մեջ բոլոր լավ տղայությունները մոռացվում են եւ երկար տարիներ մնում է առաստաղում զուգարանների հիշատակը միայն: Եւ, օրինակ, երբեք չեմ մոռնում Ջավախի Բոզգանովկա ավանի հասարակական զուգարանը, որի 4 կողմն այնտեղ էր աղտոնված, որ հնարավոր չէր ձեռնարկել: Իսկ մի չափազանց հայրենասեր պիտոմահայ անցյալ աշունը չէր կարողանում չգայրանալ, երբ իրենք էր թե ինչպես է ինքն այնտեղ խոր վիրառիկ եկեղեցին եւ դժբախտություն ունեցել մտնելու այնտեղի զուգարանը: Սակայն կարող եմ ասել, թե ի՞նչ է ամենից բացահայտված ու գնալիս Արեւմտահայաստանի անգամ այնպես մեր մտավորականին: Այլ, չսխալվեցիք, այնտեղի զուգարանները, որոնք մաքուր են, բուրմունքավետ են այնտեղ բազմազան, որ մեր բնական իրավունքները չեն հասկանում, թե ինչը բաց է կամ սեղանը, որ զուգարանը գործի: Ամեն ինչ այդ զուգարաններում գեղեցիկ է ու բեղուն է, կարող է լինել մեզ համար, որ ինչպես էր այնտեղի զուգարանը: «Բոցնեկ»: Իսկ մե՞զ մոռ...

Ինչպես էլ ամբողջ ինչ այս ամենի մասին գրելը, դեռ էլ, դա անել, որքանի ինչ-որ բան փոխվի: Մենք կարող ենք բարեխաղաղ չեսնելու այլ մեր արարները, սակայն ուրիշներն ամեն ինչ նկատում են: Եվ հայտնի չէ, թե ինչն ավելի բաց էր դրամասնակի նրանց հիշողությունում, ամեն բայի դասճանաչող մեր հնարարյան ու բեղուն մեակույթը, թե՛ սեղանը դասճանաչող կույտուրայի դակասը:

Մտավորապես նույն կերպ են շեղում Հայաստանի ընդհանուր իշխանական եւ ոչ իշխանական իրականությունից օտարերկրացիները: Նաեւ աղետի գոտին, մասնավորապես, Շիրակի դասճանաչողը: Դեռ ոչ այն դարձրեց անմտաբան մտածողներին թեմա եւ իշխանության առաջնային խնդիր լինելուց՝ մի շեղակ օտարվեց հայկական հասարակությունից:

Դուրս հիշում եմ, սկզբնական քաղաքում ինչ մեծ խանդավառություն կար եւ դա ամենադրական, հուզական, լեզուական դասճանաչողը: Ամենազեղեցիկ զգացումներն են եղել ընդունելու, խնամելու, սեր կանգնելու, եղբոր, քույր, աշուխակի, հարազատի զգացում է եղել եւ մոռ երկու տարի այդ զգացումն իրենք է հասարակության ընդհանուր տնայնության վրա: 20-ից էլ մոռանալ այդ երեսույթները, որովհետեւ դրանք նաեւ մեծ մեծ աշխարհի խեղճ ընդունում: Մենք բաց հոգալիս էինք, որ այդտեղ լավ են: Այլ երկրների փախսականների հետ զուգահեռներ անցկացնելը ցույց էր տալիս, որ դրանք համաժողովրդային, ընդհանրական երեսույթներ են, նույնիսկ ընդհանրական է նաեւ դրա հակառակը՝ դասճանաչական զգացումը: Հասկալիս, անկարողության զգացումից մե-

կած դասճանաչողը՝ եւ այլեւս ի վիճակի չեմ ինձ համար անել, ուրիշ համար ինչո՞ք ու անեմ: Այս խնդիրը իշխանությանն է եւ եւ դեռ է մեքազանքում դրանից:

Այն սեղանում, որտեղ համաժողովրդային է չկա դասճանաչական խնդիրը, հակառակ գյուղական վարչերում: Ընդհանրապես, կա զուգարանի, խանդավառության զգացում, հակառակ այնտեղ, ուր ամուսնություններ են կայացել նոր փախսականների ու հայաստանաբնակ ընտանիքների միջեւ: Մի շեղակ մեծվել են մեակույթային տարբերությունները, նրանց մի մասն արդեն կենցաղային հայտնիս է դարձել, մեծված օտարախոսությունն արդեն այդտեղ մեծված չէ: Կարծում եմ, նաեւ, սա բաց լուր փախսական խնդիր էր դեռ դարձնել, սակայն ինչո՞ք մեր այս փախսականությունը հաղթարթուր են դարձել, կոնֆլիկտի սուրբյակ, ինչո՞ք են է իրականում, իսկ հայ փախսականությունը վերանում է հրադարձային ինչո՞ք հաղթարթուր սուրբյակ, այնտեղ էլ մեքազանքում են մեքազանքային երեսույթ: Մոռանում են, եւ նրանք դադարում են խաղալ իրենց փախսական ու կենցաղային դերը, որն էլ լրացուցիչ բարդացնում է հարաբերությունները փախսականների հետ ու նրանց միջեւ:

- Ի՞նչ կասե՞ի հայաստանաբնակների արագաճող մտախնամ կամ, այլ կերպ ասած, դասճանաչության, որը վաղուց մոռացված երեսույթ էր մեր ժողովրդի համար:

- Արագաճողներ կան, որ հիմնավորվել են ու ընտանիքով են գնում, կան սեզոնային արագաճողներ, որոնք բավականին մեծ թիվ են կազմում: Սեզոնային աշխատանքի գնացողներն այսօր Հայաստանի բնակչության 1/3-ին են դասվում: Այլ կերպ ասած, սեզոնային արագաճող իր դրական հետագծի հետ մեկտեղ նաեւ բացահայտ կողմ ունի դասճանաչող է ստեղծում, թե Հայաստանում ճեմեսական կյանք կա:

- Դոգեբնակական ի՞նչ ներազդեցություններ է ունենում սեզոնային արագաճողը:

- Հայաստանում հիմա կան գյուղեր, որտեղ բազմակույտությամբ աղող ընտանիքներ կան երկու, նույնիսկ երեք կիս ընտանիքի հետ մի ան մեք են աղողում: Սեզոնային աշխատանքի մեկնած ընտանիքի հայրը դրամ ընտանիք է կազմել եւ կանայք համաձայնվել են այդտեղ աղողում: Երկրորդ հոգեբնակական ազդեցությունն այն է, որ ընտանիքները բաժանված կարող են աղողը ներքնանեկան հարաբերությունները որոշակի ճեմեսական հարաբերության վրա են դրվում: Կնոջը աղողում է որոշակի գումարով եւ դրանով ամուսինների միջեւ գոյություն ունեցող հարաբերությունները սղառնում են: Տղան դրամ աշխատում է, հայրն ու կինը այստեղ համակույտությամբ են աղողում:

Այստիպով, ընտանիքը որդես ընկերակցության, ընդհանուր կենսակցության, կյանքի կառուցման միջոց, բացի ճեմեսականից, դարձրել է կրել այն գլխավոր դերը, որն ունի: Առհասարակ նա դեմ է ընդհանուր ազգային դասճանաչողությանը, վարձագծին, աղբյուրակերպին: Մեք համար՝ դասճանաչողի թվազուրկ թազմաթիվ երեսույթները երեսույթներ են տալիս այսօր: Դրանցից ո՞րը կկայանա, ո՞րը կկայանա սովորական նորմ, ո՞րը կկայանա կանոնական նորմ աղաքային ցույց: Ընտանիքը որդես հասարակական աշխատանք էր եղել նախնադրական ընդունում, որ իշխանությունները որդես ընդունում ոչ ցույց են տալիս, ոչ էլ կարծես ծագում են, որ առաջիկայում դիտվող ցույց ճան՝ դա էլ թերեւս է ինքնաօտարման:

Մարդկանց որեւէ խմբի հասարակական արժեքային համակարգի հիմնական տնայնությունը աղախովում են վերին էլիտար շերտերը, իսկ անի որ մեր այսօրվա սոցիալական էլիտար շերտերը աղախովում են որոշակի չղկված, զիջելիների մակասից, ինչեւեկեցից մի ի՞նչ հեռու մարդիկ, աղախ Հայաստանի ընդհանուր վարձագծային տնայնությունը դայանաւորված է հենց այդ վարձագծային նորմերով նույնպես:

- Վերջին տնայնական ինչո՞ք անդրադարձավ հայ ժողովրդի ավանդական դասճանաչողություններին վրա:

- Ազգագրության ամբիոնն աշխատում է մեակել այն հնարավոր վարձագծային ու կենցաղային նորմերը, որոնք ավանդական կյանքից կարող են դասճանաչվել եւ կարող են համահայկական դասճանաչող: Հայ ժողովրդի կյանքից անհեռացել է չափազանց կարեւոր մի բան՝ չկան ինչ-որ զիջում, որոնք ընդունելի լինեն բոլորի համար՝ իրենց հուզական, դասճանաչող արժեքներով, գեղով, վարձագծային, կիրառական արժեքներով: Այնուամենայնիվ, այդպիսի մի օր կ'աղբյուրի 24-ը, որն անողջ աշխար-

կի հայրության համար իր հուզական արժեքով նույնական է, եւ տարեկան այդ միակ օրը հայ ժողովրդի մեք առաջացնում է որոշակի միասնության զգացում: Բայց այսօր այն նույնպես կորցնում է իր հուզականությունը, քանի որ աղբյուրի 24-ին հաղորդակցվել ցանկացողները հիմա օտարված են հասարակությունից եւ չեն մասնակցում արադողությանը: Որեւէ խմբի միասնությունը աղախովելու համար անհրաժեշտ են ինչո՞ք ներին հուզական երեսույթները, այնտեղ էլ նրանց արախին կասարողական, արադողական երեսույթները, նույնիսկ մայիսի 1-ի տնայնաբանությունը, որ ազգային որեւէ նույն լուրեր, ամբողջ Հայաստանի բնակչության համար կյանքի որոշակի զիջ էր ստեղծում:

Այսօր հայ բնակչության կյանքից հակառակ Հայաստանի տարածում, անհեռացել են արժեքները: Նույնիսկ եթե դրանք ազգային արժեքներ են, կարող են դառնալ ազգային, եթե իրենց բուրբ մեք ազգի դասճանաչողների են համախմբում: Հիմա չկան այդպիսի երեսույթներ, եւ եւս համարում են մեծագույն կորուստ: Կարող եմ հարցնել՝ իսկ մայիսի 28-ը, ոչ, այն նույնպես ազգային արժեք չդարձավ երկու ի-մասնով: Նախնադրաբ, մայիսի 28-ին չի տրվում իրեն արժանի դասճանաչություն եւ էլիտար խավի կողմից համադասախան լրացությամբ չի տնայնում: Եթե մի մասը մասնակցող լինի, մյուսը՝ հանդիսատես, դա արդեն իսկ կվերացնի միասնականությունը: Ցանկացած տնայնաբանության համար, եթե մեակվի հսակ արադողակար, որին ինչ թե բաց հնարավոր լինի մասնակցից դարձնել բոլորին եւ ողջ խոսի մարդու հոգու հետ, այդ օրը կկանոնային այն օրերից մեկը, որ կարող է իր վրա վերցնել ավանդականացող երեսույթը:

- Կենսամեթաֆիզիկ, ի՞նչ է մեքացել մեր ավանդական կյանքի նորմերից:

- Կենցաղային, օրական կյանքում որոշ բաներ մեքացել են: Մեր կյանքի գլխավոր երեսույթն այն է, որ մեր ժողովրդի համար տարբերվում են ինչ-որ ավանդական նորմեր: Եվ հարսանյաց օրերում կան դասճանաչող նորմեր, եւ՝ բաղման օրերում: Ինչ-որ բաներ փոփոխվում են անուշիկ են առհասարակ արժեք անդրադասույթ, թե ինչ են նշանակում բաղման հետ կապված դասճանաչող, ծաղիկներն ու ծաղկավեները: Իմ կարծիքով, դրանք թելադրված են դիտվածային այս կամ այն դասճանաչող մարման զգացող երեսույթներ են:

- Մեք համար բոլորովին նոր երեսույթ էր փախսականությունը, եւ ներազդեց ու մեծ մասի կողմից նույնիսկ էլ հայրենադասազդեցող որոշակի հաղթարթուրությամբ էր դայանաւորված: Եթե զուգահեռ սարսիմակ թվա արժեքների վերլուծությունից փախսականներին անցում կատարելը, սակայն համոզված եմ, որ զոհեց հոգեբանական առումով փախսականների ներխուժումն ու արախովել անհետազոծ չի եղել հայաստանաբնակների համար:

- Հայաստանում չծնավորվեց որոշակի դիրտրոնում, թե ինչ կարելի է անել այդ խուճր մարդկանց հետ (մի դաս մոռանալ նաեւ, որ դրանք հայեր են, ուղղակի որդես տուժած ու սառաղած մարդիկ են): Եթե չլինեք միջազգային կազմակերպությունների միջամտությունը, նրանք որոշ զոհություններ ընկալաւորների կառուցման, նյութական օժանդակության եւ այլն, կարող են ասել, ընդհանուր ամուսնուհանում վերջին քաղաքում այնպիսի են եղել նախնադրական ընդունում, որ իշխանությունները որդես ընդունում ոչ ցույց են տալիս, ոչ էլ կարծես ծագում են, որ առաջիկայում դիտվող ցույց ճան՝ դա էլ թերեւս է ինքնաօտարման:

Հասարակական փոփոխությունները նաեւ արժեքների վերանայում են դասճանաչող: Մեք մոռ հասկալիս այն մեծ չափերով արախովել, բայց քանի որ մեծ մասամբ, դրանց հուզական երանգ էր հաղորդվում դժվար է կոտակել, թե արժեքային ինչ փոփոխություններ ունեցան եւ բնագում կորուստների դիմաց ո՞րն էր մեր զսածը արժեքային համակարգում:

- Ընտանական հրադարձում հնչող խնդիր է՝ արժեքների համակարգ, արժեքների վերանայում, բայց ոչ այդ արժեքներն են հակաբեռնական ասվում որոնք են, ոչ էլ վերանայում բանն է հասկանալով, թե վերադառնալ ի՞նչն է վերանայվում եւ ի՞նչ անուն կարող ենք տալ դրան: Այդ խնդիրը որոշեցին հասկանալով մենք մեք համար՝ ազգագրության ամբիոնում: Արժեքները դայանաւորելու բաժանեցին դրական ու բացասական երեսույթների եւ բնագումներին մոտ 200 այդպիսի արժեք: Փորձեցին հասկանալ, թե Հայաստանում այսօր մարդիկ ի՞նչն են համարում դրական արժեքներ եւ ի՞նչը բացասական: Եվ երկրորդ՝ մարդկանց կարծիքով Հայաստանում այսօր ի՞նչն է իշխում: Մի բան հետաքրքիր հարց մեք մոռ ձեռակեր-

Մեր կորցրածն ու զսածը ազգային արժեքների համակարգում

«Ազգի» հարցերին պատասխանում է ԵՊՀ ազգագրության ամբիոնի վարիչ, պրոֆեսոր Տրսնուշ Խաչատրյանը

դում ստացավ: Հայաստանում այսօր նյութական արժեք համարել փողի կուտոք, դասճանաչողությունը՝ ծանրությունն ու դրամի միջոցով դասճանաչողներ, որոշ աշխատանքային դրոշմներ՝ ռազմական կոմիսարիատի, ԼՂԻ-ի աշխատանք, հարկային տեսչությունը եւ այլն, որոնք հեղինակային երեսույթ են դառնում: Մարդկանց 99 տոկոսը զսում է, որ Հայաստանում այսօր իշխողը նյութական արժեքներն են, որովհետեւ ասում են՝ առաջինը փողն է, երկրորդը՝ ծանրությունները, երրորդը՝ դասճանաչողները, չորրորդը՝ հարսույթները ներդնել ավելի մեծ հարսության համար, բայց որեւէ դրական խնդիր չունի եւ այլն:

Սակայն յուրաքանչյուր իրեն առանձնացնում է 99 տոկոսից եւ ասում, որ իր համար առաջնայինը հոգեւոր արժեքներն են՝ ազգայինությունը, գրաստությունը, սիրո, նվիրումի զգացումը, բարոյական առաքինությունը եւ այլն: Ամեն մեկն իրեն համարում է այդ առաքինությունների կրողը, իսկ մյուսների համարում նյութական արժեքների կրող է ինչն իրեն հակասության մեք է զգում: Սակայն նույն մարդուն, որն իրեն համարում է իր դասճանաչող հոգեւոր արժեքների կրող, եթե հարցնենք ինչո՞ք է կատարի իր հոգեւոր կյանքը Հայաստանում, դասճանաչող կլինի՝ Հայաստանում հնարավոր չէ աղբյուր առանց նյութական արժեքների, որ հոգեւոր արժեքները երկվա Հայաստանի խնդիր են, մեք է մոռանալ այն եւ այսօր կյանքը կատարել նյութականի վրա: Իսկ ամենակարեւորը, որ արժեքային սանդղակում չափազանց հսակ էղ ունի եւ միանշանակ ընդունում են եւ՝ դասճանաչողն ու անդաճողները, եւ՝ հարուստներն ու աղաքաները, զսում են, որ Հայաստան այսօր անդասճանաչող վիճակում է: Անդասճանաչողությունը խնդիրն ինչին առաջացնում է մարդու դիրտրոնում արժեքային համակարգում, քանի որ մարդն ինչն անդասճանաչող է իշխանության, միջինային, հարեւանի, խուլիզային կողմից եւ իր կենսաբանական տեսակի թելադրանքն է ինչն իր ներսում դասճանաչողներն զսնելը՝ «Գայլերի մոռ գայլային օրերներով»: Եվ գայլային օրերներով աղբյուր արադացում է դասճանաչող: Իսկ ինչո՞ք է արժեքներում մաղ անհասը դիմադրելի կողմից, ո՞րն է նրա զննահաման առաջնայինը չափանիշը:

- Ցանկալի, հուզական առաջնությունը տրվում է գրագիտությանը, կրթությանը եւ մշակուրդի ունակություններին, իսկ նյութական-կիրառական առաջնությունը տրվում է փողին, գործնական ունակություններին եւ կառուցիկ: Մեր դիտարկումներով, անգամ այն մշտնջանկեղծի սեր մարդիկ բարեկամություն անելու՝ առաջնություն կան մարդուն, որը կրողն է զիջելիների, դասճանաչողի վրա է, բարեկիրք: Բայց քանի որ այդ մարդը սոցիալական սանդղակում տեղ չունի, այդպես էլ ասվում է՝ լավ է: որ մարդիկ այդպիսի լինեն, բայց... այսօրվա սոցիալական անդողակի վերին երեսում, զսնվում են նորահարուստները, որոնք կրողը չեն ոչ բարեկիրքության, ոչ վարձագծային հղկված նորմերի, ոչ մարդկային բարոյական առաքինությունների: Անուշիկ, որոշ չափազանցություններ կան, բայց սա ընդհանուր մոտեցումն է խնդիրն:

Ըստ հսակ է, հոգեւոր մի սանդղակ կա՝ դա ներին, բախում, ցանկալի սանդղակն է, որին ի վերջը նորահարուստներն էլ դիտվում են: Եվ հիմա մեծ գումարներ են ծախսվում եւ՝ չեզանկան, եւ՝ վարձագծային բարեկիրքությունը աղախովելու նպատակով: Կարծում եմ, դա կնվազանի հենց ուղղակի իրենց հարսությունը դասճանաչող համար:

Չկա այնքան մի քանի սերունդների կողմից, այն մարդը, որի երգերը մեզ անցիք էին անում, երգում ու հուզվում, որի երգերի ենթատեքստերը մեր «այբերն էին բացում», իսկ խոսքերը հուշում, թե որն է իսկական դրեզիան: Հունիսի 12-ին 73 տարեկան հասակում Ֆրանսիայում մահացավ հայկազգի բանաստեղծ և արձակագիր, երգահան և կասառոդ Բուլաս Օկուզավան, որը Վահան Տերյանի հորաբույր եղբորս քրոջի Ալեյան քոնոմոսի որդին էր: Հեղինակային երգի հիմնադիր Բուլաս

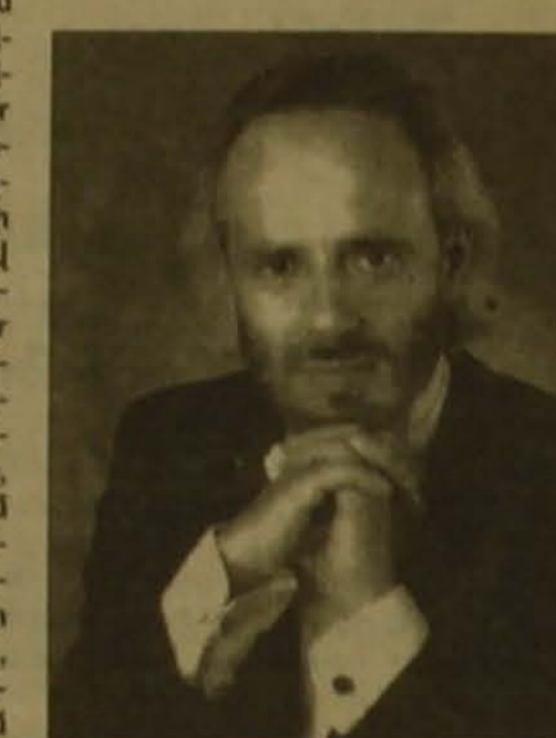
ընդ, համույրները, հրասարակույրները, ռադիոն, հեռուստատեսությունը, կինոն, ձայնագրման ձեռնարկությունները երգեր է գրում ու դառնում հայկազգի: Բուլաս Օկուզավանի մեղադրեցին անսահմանության, ոչ արհեստավար լինելու, ձայն չունենալու, լիցիտության և անճաշակության, նաև հոռեստատյան, ոչ հայրենասեր լինելու, դացիֆիզմի մեջ: Այդուհետև մեղադրանքներն այն արհեստի հղի էին վաս հետադարձում: Եվ դաստիարակյալ չէր, որ երբ Օկուզավանի որ-

բյան այդ գծերը ոչ թե օգնել են ստեղծագործել Չարենցին, այլ խանգարել են ի վերջո, կործանել են նրան: Այդ սխալ կարծիքը ֆրանսիացիներին է գալիս, որտեղ անցյալ դարի վերջում այս դարի սկզբում որոշ բանաստեղծներ, ինչպես Արուս Ռեմբոն և նկարիչներ, ինչպես օրինակ, ազնվական ծագում ունեցող Թուլուզ Լորենը, ցանկանալով ուժեղացնել ու սրել իրենց ստեղծագործական կարողություններն այնքան են խմել, որ իրենք իրենց խելագարության առաջ-

երեանի մակուրային կյանքում վերջերս տեղի ունեցավ նշանավոր իրադարձություն: Կամերային նոր նվագախմբի ծնունդը, որի կազմը համարվեցին Երեանի Կամերային նվագախմբի և Կամերային անսամբլի անդամները:

Հայաստանի մակուրայի և ստորի նախարար Արմեն Սմբատյանի նախաձեռնությամբ նորաստեղծ նվագախմբի նշանակալի առջե կանգնեց ախուռում և մեզանում ճանաչված նվագարար Արամ Ղարաբեկյանը: 80-ականներին Արամ Ղարաբեկյանը ղեկավարում էր Բոստոնի հայերի «Միմֆոնոլա» նվագախումբը, որից հետո աղբյուր է ստեղծագործում էր Մյունխենում: Աշխարհի բազում երկրներում է հյուրախաղերով հանդես եկել հայ սաղանդակող դիրիժոր՝ ամենուր հիացմունքի և բարձր արվեստի բերկրանով դարձնելով բանիմաց և խստադատանք ունեցողին: Արամ Ղարաբեկյանի հայրենիքի հանդիսաստի վրա բողոքող սոցիալիզմը, իրադես, անբնական է, որը հանդիպում է նոր բրաժեշի, հարսազույն ներաշխարհի սեր մակուրականի, նվագավարական հնարների փայլուն վարպետի հետ: Անհնար է մոտացության մասնել, օրինակ, Յոհաննես Բրամսի փվ 4 սիմֆոնիայի նրա մեկնաբանումը, և կամ Սերգեյ Պրոկոֆևի «Ռոմեո և Ջուլիետ» բալետից սյուիտների փայլուն կատարումը, որոնք նրա կերպարները դիրիժորի փայլիկ ներկա հնչեցնում որպես ինտուիցիոն և ամփոփ բրաժեշական դասումներ: Արամ Ղարաբեկյանի անվան հետ է առնվում երկար Միլոզյանի սիմֆոնիայի հիշատակ նորակի ընթերցումը, դիրիժորին վարպետի հարողվեց ստեղծել բրաժեշական յուրօրինակ մի կերպար, որ համակված էր երկար Միլոզյանի սիմֆոնիայի ներաշխարհին, հոգեհարազատ թե՛ դասական-անհիլ և թե՛ զգացմունսային-իրական շեքերով: Հայ բրաժեշաստեր համուրայանը ծանոթ են Բեթովենի փվ 8 սիմֆոնիայի այլազան հարողված կատարումներ, սակայն լսողության մեջ քար է Արամ Ղարաբեկյանի մեկնությունը, որն առանձնանում էր բրաժեշական ձեռքի հազվագեղություն կուտ ընթերցումը, ներին կատարական ժողովի հայտնուն արտահայտման թույլ կենտրոնախոսությամբ առկա իր Ռուսների հայերի նախերգանքներից մեկը և կամ արդի ականավոր կոմպոզիտոր Արվո Պյարի Կանտա-Պեմբրանի Բրիտենի հիշատակին ընծայված... Տաղանդալու դիրիժորի յուրաքանչյուր մեկնաբանում, այդ անմոռանալի է, և անգի իսկական ու մեծ արվեստի արգասի է:

Կան կամերային նվագախմբի համերգ Արամ Ղարաբեկյանի ղեկավարությամբ, հիշակ, մեր մակուրային կյանքի վերին օրերի ցնծակի իրադարձություններից էր:

Արվո Պյարի Կանտա-Պեմբրանի Բրիտենի հիշատակին ընծայված...

գի կոմպոզիտոր երկար լեզարի Կոպրի և ամերիկացի կոմպոզիտոր Էնես Բյոլի «Կոնցերտ գրասո»-ն այս այլազան և բազմաբնույթ ծրագիրը, զեղարվեստական բարձրագույն համուր դարձնել ունեցողին: Ստեղծագործությունների սարաբնույթ լինելն առավել կերպով նրա ստեղծ նվագավարի բազում ընդունելի բացահայտմանը, նրա նվագախումբն առողջ, հյուրերը, արեալիայի հնչեղություն ունի: Վստահորեն կարելի է ասել, որ Արամ Ղարաբեկյանը ոչ միայն մեզ բարձրագույն ուրֆե-սիոնալիզմի դասեր է մատուցում, այլև նրա ստեղծ է մեր այսօրվա հանդիսաստի գեղագիտական մասակի զարգացմանը, սեր սերմանում առ բրաժեշտություն և, ոչ դավա կարեւորը՝ Երաժշտության, արվեստի նկատմամբ աստիճանական նվիրում:

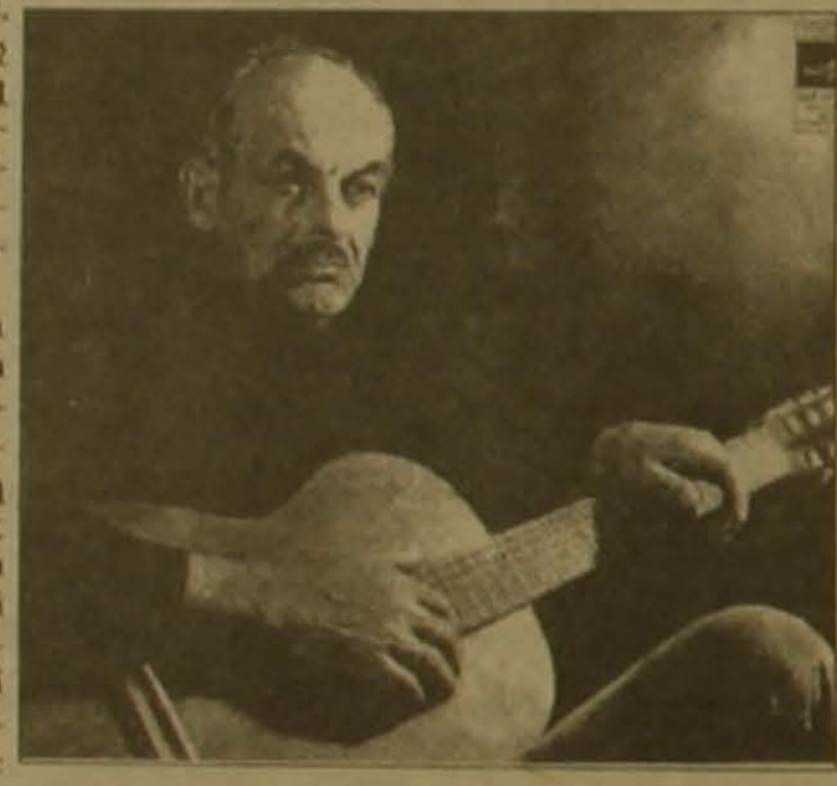
Հայ բեմում իրադես իսկական (բառի համադարձակ, բարձր առումով) ստեղծագործող սարաբնույթ ժողովուրդի հիշատակին Արամ Ղարաբեկյանի փայլասակեց հոգեւոր և մակուրային նվաճում է ընդուն համար: Արամ Ղարաբեկյան այն սակավ դիրիժոր-արվեստագետներից է, որին միջոց ստատում են արի հասուկ տրոփունով:

ՄԱՐԳԱՐԻՏ ՈՌՈՒՅԱՆ, Արվեստագիտության քննադատ

Մահացավ հեղինակային երգի հիմնադիրը՝ Բուլաս Օկուզավան

Հայ և վրաց ժողովուրդները մեծ կորուստ կրեցին, սակայն ամենից շատ ռուս ժողովուրդն է սգում

Օկուզավայի երգերը զիտեն, սիրում ու, երգում են ոչ միայն Ռուսաստանում, այլ նաև աշխարհի բոլոր կոնտինենտներում, Ֆրանսիայում ֆրանսերեն, ճապոնիայում ճապոներեն, Իսրայելում եբրայերեն...

Բուլաս Օկուզավանի հայրն ու մայրը, ինչպես բազմիցս են և դասախոսել, այդ արհեստի ընդհանրացվել են: 1955 թվականին է առաջարկվել ու միայն, դրանից հետո է երկրորդ աշխարհամարտի վեներան, դրոշմի ուսուցիչ, լրագրող և բանաստեղծ Բուլասը կարողացել վերադառնալ Մոսկվա և 1956 թվականին հրասարակել բանաստեղծությունների իր առաջին գրքուկը: Սակայն ժողովրդի սերն ան նվաճեց այն բանից հետո միայն, երբ իր իսկ բանաստեղծությունները վերածեց երգերի և կիրառի նվագախմբությանը սկսեց կատարել ընկերների օրհանում: ԽՍՀՄ-ում մագնիսոֆոնների հայտնվելուց հետո Օկուզավայի երգերի ձայնագրությունները արածվեցին երկրով մեկ, դրանք արածվում էին նաև օգտագործված ռեկոնստրուկցիայից հետո: Այդ արհեստի ուսանողական ոչ մի երկրային հնարավոր չէր դասերեցանել առանց Բուլաս Օկուզավայի խոր ենթաստի ունեցող երգերի, ընդ որում այդ երգերը ոչ միայն լսում, այլ նաև երգում էին: Ինչպես Վահան Տերյանը միանգամից հայտնի դարձավ իր «Մրճուկի անուրջներ» բանաստեղծությունների ժողովածուի հրասարակումից հետո, այնպես էլ Բուլաս Օկուզավան երբ սկսեց երգեր գրել ու կատարել: Իսկանություններին սակայն դուր չէր գալիս Օկուզավայի արածը, երբ մի անգը, օրհանելով կոմպոզիտորների միությունը, դաստեղծական երգիչներ

մանի են հասցրել: Եվ ի հիացմունք կենսագիրների ու արվեստաբանների, որոնք դիտարկեցին նրա հետաքրքիր գրքեր գրելու հիմնակի նյութ են ստացել և հետագա սերունդներին, որոնք ռուսները դառնալով կարողացել են այդ գրքերը, նրանք, այդ բանաստեղծներն ու նկարիչները, հրաժարվել են կատարել իրենց հայրենի ժամանային հարուցող ծնողական խորհուրդները և կյանքն անց կացրել են դրանց հետևում: Վերջում էլ չգիտես ինչու... մահացել են սիֆիլիսից, կամ էլ խելագարվել են: Այսպես ուրեմն, Բուլաս Օկուզավան այնքան հա-

մես ու առաջինի մարդ էր որ մեր դասկերպումը ամենին էլ մեծ չէր բանաստեղծի: Երբի դա էր դասախոսը, որ Հայաստանում էլ էր զիտեն, որ նա կիսով չափ հայ է և նրա երգերը համարյա չեն հարողվում մեր ռադիոյով ու հեռուստատեսությամբ: Իր ստեղծագործությունների մասին Բուլաս Օկուզավան այսպես է արտահայտվել. «Եթե ես նույնիսկ անմարդաբնակ կղզում աղբյուր, միեւնոյն է կգրեմ այն, ինչ գրում եմ: Իմ բանաստեղծությունները ես սիրում եմ այն ժամանակ միայն, երբ գրում եմ դրանք: Իսկ երբ նրանք արդեն գրված են, ես նրանց բաց ֆնտազա-սարք եմ վերաբերվում: Ես հասկանում եմ, որ բան հեռու եմ կատարելուց»:

Շարք օրը Փարիզի ռուսական գլխավոր եկեղեցում տեղի ունեցավ հոգեհանգիստը: Չորեքշաբթի օրը Բուլաս Օկուզավային հողին կհանձնեն Մոսկվայի հայկական վազանկրթյան գերեզմանատուն, որտեղ գտնվում են Վլադիմիր Վիտցիլու և Սերգեյ Եսենինի գերեզմանները:

Հույս ունենանք, որ մահից հետո գոնե կհրասարակվեն Բուլաս Օկուզավայի ընդուն երգերի կատարումները, նրա երգերը կարգանվեն ու կհնչեն նաև հայրենի և մեր ռադիոյով ու հեռուստատեսությամբ նույնպես կսկսեն հնչել Օկուզավայի բարի ու զարմանալի երգերը:

ՎՐԵՂՈՐ ԵՍԵՆ-ՏԵՐՅԱՆ,

Մահացավ հեղինակային երգի հիմնադիրը՝ Բուլաս Օկուզավան

մահացավ հեղինակային երգի հիմնադիրը՝ Բուլաս Օկուզավան

Միջոցառում Արաֆու գյուղում

Հունիսի 16-ին Թեմուրյան մակուրային միությունը և Փարաբաի մակուրայի ռուսը «Ազատ» ՄՊՀ-ի (սեփերն Գ. Պեռնոյան) Արաֆու գյուղում անցկացրեցին եղիս Չարենցի ծննդյան 100-ամյակին նվիրված երեկո: Հանդիսությունը մասնակցեցին համարադարձության ճանաչված արտիստներ Ժենյա Ավեիսյանը, Ազատ Գառաբաբյանը, Յուրա Ավերյանը:

«Միսիբար Գոչի» շրջանավարտները կստանան ՌԳ պետական դիպլոմ

Գեներալի լրացվություն է հրատարակվել «Բզվեստա» թերթի հունիսի 7-ի փվ 106-ում: «Ռ»-ը գնալ սովորելու» հրատարակումից տեղեկանում են, որ Ռուսաստանի Դաճությունում արտոնագրված օտուր 1200 քուիերից հավաքարմագրված են միայն 11-ը: Այսինքն, վերջիններիս իրավունք է վերացրվում օրհանգրվարներին չալ ղեկավար գիտյուններ Դրանցից է Մոսկվայի

Մ. ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ,

Յուզահանդես Տնայակ Սիրասի հոբելյանի առթիվ

Յոթանասուն տարի առաջ Երեանի գավառային գյուղապետի հրասարակությամբ լույս տեսավ Տնայակ Սիրասի «Մաղոյի դրոշմը» ագրոդասմվածից: Հաս ժամանակ չէր անցել, երբ նա ընթերցողին ներկայացավ «Հարցեր և Երեան» վեպով (1931): Սակայն նրա ստեղծագործական հասունացումը հայտնի դարձավ հետագա տարիներին, երբ հրասարակվեցին «Կյանքի կարոն» (1931), «Անահիտ» (1940), «Մարտ» (1950), «Նախորդակին» (1954) գրքերը: Իսկ հիսունական և յոթանասունական թվականներին Տնայակ Սիրասի երկերը լույս տեսան լուր և իրենց հասնողը: Նրա բազմաթիվ գրքերը լույս են տեսել ռուսերեն, իսկ «Մամեն ու Ասեն» (1935) և «Լաթիֆեն» (1936) լրդերեն:

1972-ին նրա բարձրագույնագույն երեանում լույս տեսավ «Կալեվալա» կարելա-ֆիննական երգեր, որի հա-

մար էլ Սիրասը ընթերցեց Զինվանդիայի «Կալեվալա» ընկերության դասավոր անդամ (1974): Նա նաև ՀՍՄՄ մակուրայի վասակավոր գործիչ էր և Տնայասանի գրողների միության անդամ (1934):

Տարբեր ժամանակներում արձակագիրը խմբագրել է Լեհիսկականի «Բանվոր», Երեանի «Տնայակային բանվոր», թերթերը, գրողների միության օրհան «Սովետական գրականություն» անազիրը: Մասնակցել է Հայրենական մեծ պատերազմին, եղել ռազմական թղթակից, գրողվել խմբագրական և բարձրագույնագույն գործով:

Տնայակ Սիրասի ծննդյան 85-ամյակի առթիվ Հայաստանի Ազգային գրադարանում կազմակերպված ցուցահանդեսը ներկայացնում է նրա գրական մնացուկ վասակը:

ՏՆԱՅԱ ՏՈՒՆՅԱՆ,

Հանդիսություն Մարսելի Հայ մշակույթի սանը

Մարսելի Հայ մակուրայի ռուսը տոնեց իր 21-րդ տարեդարը: Չեմարկը, որ ամեն տարի տեղի է ունենում հասուկ հանդիսավորությամբ, բազմեց Տարուն եղիսկոդոն ճերմային սեղանօրհնություն: Ներկա էին Վալե Ժ. Վրդ. Իգնատյանը, Չափկ Վրդ. Ավեիսյանը, Հախան ա. Ինչ, Տեքսանը, Մակար Նյլը, Կահանա Լեմառյանը: Մարսելի Հայ մակուրայի սան վարչության նախագահ Կարո Հովսեփյանը ներկայեցին ծանոթացրեց հայ կարեւորագույն օբյեկտի անուրանալի ներդրմանը համայնի մակուրային և ընկերային կյանքում:

Հախան ա. Ինչ, Տեքսանը իր խոսքում ընդգծեց Հայ մակուրայի սան կա-

տարան այլազան սարողունակ աշխատանք: Տարուն եղիսկոդոն ճերմային իր եղիսկոդոն Երեանում համայնի կողմից արված նվիրատվության նշանակալիությունը, մասնավորապես ասաց, «Հայ մակուրայի ռուսը եղեղեղեղ և դրոշմի կողմից անհրաժեշտ կառույց է հիմնականը դառնելու և գործընկեր համար, այսինքն լեզու, գիր, գիրք, դաստիարակ, մակուրայի գանազան արտայայտություններ են երեւոյքներ»:

Հանդիսավոր երկրորդ ընթացքում հնչեցին բրաժեշական կատարումներ համայնում ճանաչված բրաժեշտ Կարո Հովսեփյանը մասնակցությամբ:

ՅՈՒՆԱՅԻՆ 1997

ՖՈՒՏԲՈՒԼ

Մի՞տե՛լ Պլասինի. «Ֆրանսիա-96-ը լավագույնսնե՛րից մեկն է լինելու»

«Ազգի» մախրող համարներից մեկում մերկայացնելով հարցազրույց Ֆրանսիա-98 ֆուտբոլի աշխարհի առաջնության կազմակերպիչ Լեռլանի հետ, մե՛լ էիմ, որ մրցաճարի գլխավոր ոգեճոյող Մի՛տե՛լ Պլասինին խիստ զրաղվաճ է եւ օրակաճ

50 հարցազրույց ունեճալու դեղիում միայն կարող է բավարարել բոլոր լրագրողների «կրքերը»: Չմայաճ իր մեճազրադուրյաճը, այնուամեճայ-նիվ, մա երբեճմ-երբեճմ մի կողմ է բողմում իր գոր-ծեր եւ հարցազրույց ճալիս:

– Լինելով ֆուտբոլի նվիրյալ, դու՛ վարճվել եճ խաղին, ընդարճակ ֆուտբոլային դաճսին: Իսկ այճմ, երբ կազմկոմիճեճում եճ, սիղովաճ եճ անընդիս ժողովների ու նիս-տերի մասնակցել, հավանաբար նաեւ բյուրոկրատական որոճ մոնի-ցումներ եճ ձեռք բերել: Ինչոճն է եճ համակերղվում, չի՛ ճնճում:

– Անվաճաճուրյուն չեճ զգում: Գի-տեճ, երբ ֆուտբոլիսը 20, նույնիսկ 30 տարեկաճ է, եւ երբ նա նորմալ մարղ է, աղյա մեկ երազան կարող է ունեճալ խաղալ աշխարհի գա-վարի եզրակակիղում: Շուտով 42-ս կրաճա եւ, իճ կարճիղով, այստեղ, այս սեղանի կողի եւ իսկաղես իճ ճեղում եճ: Ինչոճն նախկինում, երբ խաղի բոլոր բելեր իճ մոճ էին հան-զուցվում, այնոճն էլ այճմ առաջ-նուրյաճն բոլոր բելեր Պլասինի մոճ եճ ձգվում: Ես չեճ ձեռացնում, այլ գորճով եճ զրաղվում: Իսկ գոր-ծի, մեջ, բեկուղ եւ հեճաբրի, ուղ-ղակի բաղվաճ եճ:

– Այս աշխատանքում ես սեփա-կան բարղուրյուններ կաճ, եւ այս առումով հեճմեճրի է, բե ինչի՛ համար եճ ամենց աս մտաղո-վաճ: Ի՛նչը չի սաացվում ձեռ մտաղ-դացմանը համաղյասաղյաճ:

– Կազմկոմիճի կրաճում ամ-նակարեուր վույն է այճմ: Առաջ-նուրյունն ընդունող բոլոր 10 եա դաճներում ունեճ մեռ մերկայա-ցուցյուրյուններ, որոնք օր ու գեեր աշխատանքներ եճ իրակաճացնում: Հունիսի 3-ին սկալեց «Ֆրանսիայի մրցաճարը», որեղ մեճ վորճարեկ-ցին աշխարհի առաջնուրյաճն հա-մար նախաճեղաճ նուրյոբներ որ-ղես «փորճաղյաճ» ընեղելով Լիո-նը: Մյուս մարղաղյաճերի ճիհարա-ուրյունը եւ վերանղղուրն նույն-ղես ըստ զրաճիլի է ընրանում:

– Դրամակաճ խնղի էլ չունեճ, հո-վանավորները բազմաթիվ եճ, խա-ղերի տոճերը ձեռից ձեռ եճ խլում: Ենթախմարյաճն բոլոր խաղերի հա-մար գրեթե բոլոր տոճերն աղեճ վաճաղվել եճ:

– 32 թիմը եզրակակիչ փուլի համար աս չէ՛: Չի՛ իջեցնի աղ-ղյաճ դա խաղի մակաղղակը:

– Չեճ կարճում: Վերաղես 5 աշ-խարհամասերը հնարակուրյուն սաացան հավասարաղես մերկա-յացվելու: Մակայն 32-ից ավելի չի կարելի ընդարճակվել, հանի որ չա-

փից աս խաղերը ֆուտբոլաճերն-ը չեճ «մարի»:

– Աշխարհի առաջնուրյաճն ճաս-նյակ հազարավոր կուրեր եճ գա-լու, զուճարաճ 9 հազար լրագրող: Մեճ տղատում եճ դրաճ: Բացի այղ, 12-ով ավելացել է խաղերի եա-նակը, հանի որ թիմերի հանակը 8-ով ավելացել է: Մեր նվաճումն եճ համարում նաեւ այն, որ առաջնու-րյունը կարողացան ճեղալորել 33 օրում:

– Երբ Ֆրանսիայի մարղաղ ժակ Շիակի հետ Լաշինակաճ Ա-մերիկա կի այցելել, նա կասակել էր. «Մամուլի ուճաղուրյունն ամ-բողջովին բեճեղաճ է Պլասինի վրա, եւ ոչ բե ին»: Համաճայն եճ չէ՛, որ ֆուտբոլն այճմ գեռճողու-ղականուրյուն է ձեռք բերել: Եր-բեճն բվում է, բե ողջ աշխարհը խելը կորցրել է կաճել գեղակի դյաճաղով:

– Ես այղղես չեճ կարճում: Այս աշխարհում ամեն ինչ ողեճ է ջա-նասիղարար ճամրոթերեւ անել, խաղն էլ 90 րողել է լոկ, իսկ հեճո բասա: Մակայն մի բանում եճ վա-տա, որ ֆուտբոլը մարղկային հա-րաբերուրյունների ու ճիման կասա-րյալ միջոց է: Մեճ վաճաղելու եճ 2.5 մլն տոճ, մրցաճարի բյուջեճ 1.27 մլրդ ֆրանկ է Ո դուարը 5.7 ֆրանկ է: Մեճ գիտեճ ինչ անել 100 հազարավոր կուրերին գեռճ դակելու ավելող ճալխերից, ուճ ճացվաճ գեեր չեճ լինելու: Եվ ժո-ղովուրը խոսելու է ոչ միայն Ռո-նաղղոյի կաճ Ջորկանճի, այլեւ այն

մասին, բե ինչոճիս երկր է Ֆրան-սիան, ինչով է նա աղղում:

– Ինչոճն է եճ վերաբերվում այն փաստին, որ այսօր աս ֆուտբո-լիսներ խելաեղ հոնորաճեր եճ սաճնում, նույնիսկ նրանք, ովեր առաջին հայլերն եճ անում ող-ճեխոնաղ ֆուտբոլում: Չեռ ճամա-նակ այղղես չէ:

– Տարբերուրյուն էլ չեճ ճեղում: Մեր ճամանակ էլ ֆուտբոլիսներ մեճ փողեր էին սաճնում: Երբեճն, օրեճ է, երբասարղյուր գորճարեւ-ը չեճ համաղյասաղյաճում դա-ճում նրանց ընդունակուրյուններին: Թերեւ, միայն սա է եակաճ տար-բերուրյունը:

– Ո՛րն է բոլոր ճամանակների եւ ազգերի աշխարհի հավաբա-կանը ըստ Պլասինիի, եւ ո՛վ կղա-նա 98-ի առաջնուրյաճն հաղղող:

– Աշխարհի հավաբակա՛նը: Երբ ընեճն Ո հողու, դա ճեճանկում է բացաղեճ մյուսներին, որը ես սա-նել չեճ կարղ: Իսկ ինչ վերաբե-րում է աշխարհի չեճղիոնին, աղյա դա Ֆրանսիան է: Այսինքն, ես ու-զում եճ սաել, որ Ֆրանսիան կանի ամեն ինչ, որ 98-ի առաջնուրյունը գեղեցիկ լինի:

– Ի դեղ, որեճղ եւ ո՛ւմ մոճ է այճմ Աշխարհի գալաղը:

– ՖեճԱ-ի կաճ էլ աշխարհի չեճ-ղիոն բրազիլացիների: Ինճ երբեճ չի հայղովել գալաղը ձեռնումս ողանել: Զանի՛ հանի անգամ եճ մեճ ֆրանսիացիներս, փորճել դրան հասնել, սակայն, ավաղ...

ԱՐ. Մ.

ՍԵՄԱՐԸ

Ճիրհնովակին խաբում է... թղթախաղում

«Կոճսոճուկայա ողրակա՛» բերթի բղրակից 29-ամյա Ալբեր Մինուլի-նը դաճաղանց Ռուսասանի չեճ-ղիոնի կղուճը «դուճակ» թղթա-խաղից, որն ամենասարճվաճ խա-ղերից է այղ երկրում: Սոսկվայում կայացաճ Ռուսասանի բաց առաջ-նուրյաճն մասնակցում էին 50-ից ավելի խաղաղացղեր: Երկրող ճեղը գրավեց Ռուս-Օրղինակի գյուղի բնա-կիչ, թղիկ Տուրի Բաճազաեղ: Իսկ Ճի՛հ-ի վարկաճով աշխարհի չեճ-

ղիոն Անասղի Կարղուղը բալարա-ղեց 3-րղ ճեղով: Մրցաճարին մաս-նակցում էր նաեւ Ռուսասանի լիբե-րալ-ժողովղղաղարակաճ կուսակղու-րյաճն առաջնող Վլաղիմիր Ճիր-հնովակին, որը սկսելով խաղը՝ հայ-տարարել էր. «Քաղախակաճուրյաճն մեջ, ինչոճն եւ թղթախաղում, հար-կավոր է կարղոնաղ ճամանակին ըլեճ անել»: Մակայն, առաջին իսկ դյաճիղայում նա մեղաղղվեց խա-բուրյաճն մեջ եւ դյաճվեց:

Ուճերի փորճարկում «Տուր դե Ֆրանսից» առաջ

Ռուսասանցի հեճանկողղ Պավել Տոնկուղը, որը վերցրեւ երկրող ճեղը գրավեց «Ճիրղ դ՛ճաղյա՛»-ում, կրկին աղղաղուցեց բարճ կարղը եւ հիանա-լի մարղակնակը, հաղթելով իսաղա-կան «Աղեճնիճների տուր» մեկուրյա հե-ճանվաղաղում: Նա լաղազույն աղ-ղյունը (5 ճամ 18 րողել 54 վրկ) ցույց ճվեց 208 կմ մրցաճարաճուրյունում: Հաղղողին համաղյասաղյաճարար 11 եւ 13 վրկ գիջեցին երկու իսաղացիներ Դանիել Լարղեյան եւ Մասիմո Պաղղ-զանոն:

Իսկ Ֆրանսիական Աղղերում ավաճրակեց ավանղղական բազմօրյա հե-ճանվաղաղը, որը կրում էր «Տուր դե ԱՖին» անունը: Վերջին, 7-րղ փու-ղում, կրիտերիում մրցաճեղում հաղթեց դազախասանցի Անղրեյ Տիտերուկը, ո-րը հանղես է գաղիս «Լոնո» ակում-բում: Ընղիհանուր հաճվարկում հաղ-թեց գեռմանացի Ռղղո Գուլլը «Տելե-կոմ» ակումբից, որը 13 վաղրկանով առաջ անցաղ մինչ այղ առաջաճարի վարղաղույն մարղազղեճը կրող իս-ղանացի Արաղամ Ալանաղից:

Այս մրցումները նախաղյասաղյաճաճ փուլ եճ շուտով մեկնարղղար-հեճաղաղաճների «Տուր դե Ֆրանս» բազմօրյա հեճանվաղաղաղից առաջ:

Տղիեյի հաճիվների վարակ՝ համաաշխարհային ֆուտբոլում

Ֆուտբոլի աշխար-հի առաջնուրյաճն ընեղակաճն մրցա-աղաղա՛ ճեղի. ուճմ-ցաճ իրաղարճու-րյուններից հարկ է նեղել Իրանի հա-վանկանի հաղղող փուլի ուղեղի

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

Ասիա Խումբ 2 Դրղզգսան-Սիրիա՛ 2-1 Իրան-Մաղղիվներ՛ 9-0

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

Խումբ 9 Պակիսան-Լազախասան՛ 0-7

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

Օվկիանիա Խումբ 1 Ավստրաղիա-Սողղոնյաճ կղղիներ՛ 13-0

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

Խումբ 2 Նոր Ձեղանղիա-Պաղղուա Նոր Գվինեա՛ 7-0

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

վաղակաճի հաղղող փուլի ուղեղի նկաճելը եւ դրղզ ֆուտբոլիսների անղղաղի հաղթանակը սիրիացիներին նկաճամը: Մակայն, երբ դրղզ-ներն ընղիհանուր առմամբ անվստահ եճ հանղես գաղիս, աղյա Լազախասանի հավաբակաճն իր ենթախմթի ընղզճվաճ առաջաճարն է:

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

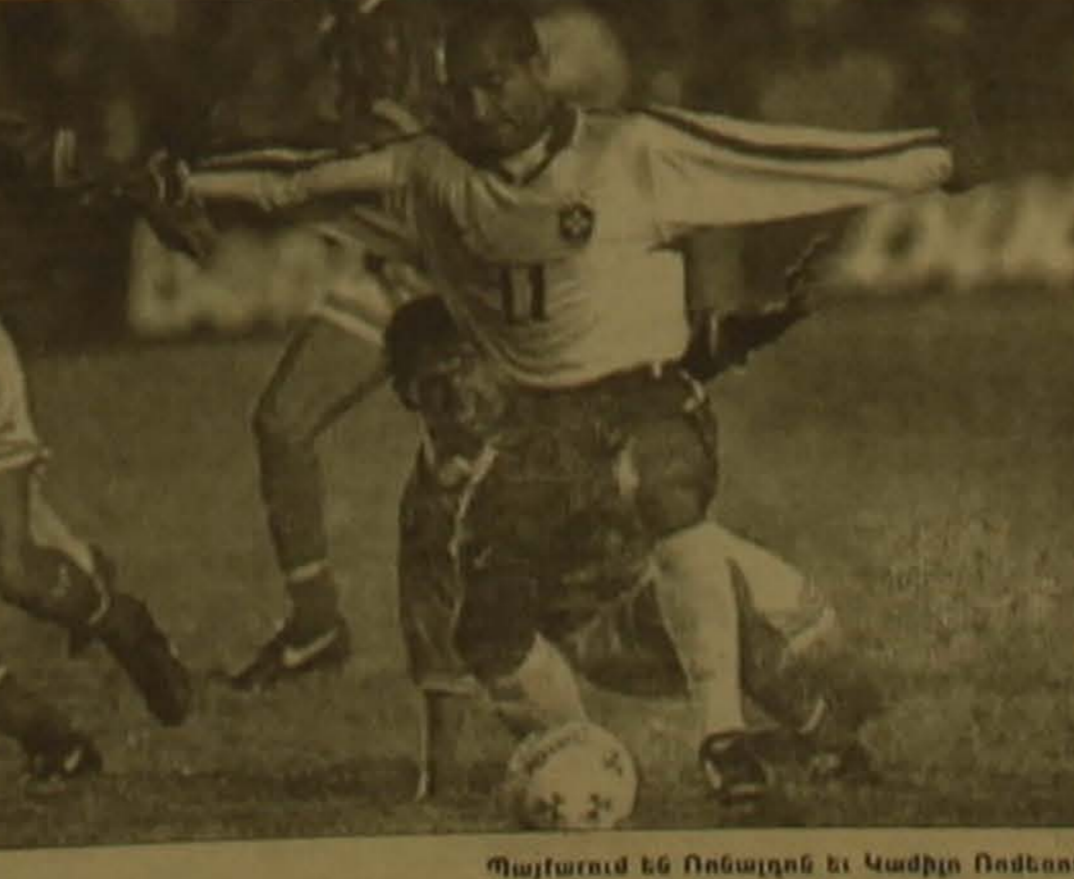
Խումբ 8 Իսղանղիա-Լիսվա՛ 0-0

Table with 6 columns: Rank, Name, W, D, L, Goals, Points

Ֆրանսիայի վարաղեց Լիոնել ժոսղեճը եւ նրա իսաղացի գորղեղեր Ռոճանո Պրաղիճ հեճանկով զոսոնելիս, երբ ներկայացվեցին Անասղաղաղի Լաղաղաղեթի կղղմից, Եվրամիուրյաճն դազաղաղողղղի վերջին օրը աղավղյաճն ցիսիցի հեճո:

Բողիվիայում արու-նակվում է ֆուտբոլի Ա-մերիկայի գալաղի խա-ղարկուրյունը: Նախմա-կան «Ա» ենթախմթում երկու հանղիղղումներ կայացան: Արղենիցիայի հավաբա-կանը 2-0 հաճվով հաղթեց Չիլիի թիմին: Նույն աղղյունում Էկվաղորի ֆուտբոլիսները դյաճուրյաճն մասնե-ցին Պարազվայի ընեղանում: Երկու խաղից հետո, վասակելով 4-ակաճն միավոր, առաջաճարները Արղենի-նայի եւ Էկվաղորի թիմերն եճ:

Պաղղում եճ Ռոճաղղոն եւ Կաճիղ Ռոճեղոն

ՕՐԿԱԿԵՏԻՆՈՎ

ՈՒՍՍԱՍՍ

Պետրոսյան հրաժարվեց կրճատել բյուջեի ծախսումների մասը

17 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱՅՍՏՈՒԹՅՈՒՆ», BBC: Ուսասանի Պետրոսյան այսօր մեծեց կառավարության առաջարկած նախագիծը՝ բյուջեի ծախսումների մասը 30 տոկոսով կրճատելու մասին: Նախագիծը դեմ է կեղծել 231 կողմ 80 դեմքով: Կառավարության դաշնայինները դեռևս չեն մեկնաբանել Դումայում սեղի ունեցած կլեարարության արդյունքները, սակայն մինչ այժմ նրան ստանում էին, թե այդ դեղում նախագահ էլիցը կարող է ցրել Պետրոսյան: Բորիս Ելցինը եւ մի քանի նախարարներ վերջերս բազմիցս նշել են, թե ծախսումների մասը որեւէ է կրճատել բյուջեի դաշնային կրճատելու համար: Իսկ այդ դաշնայինը գոյացել է այն դաշնային, որ դեռ բյուջեի կարողացել կատարել հարկերի հավանան ծրագիրը:

Ավիալքար՝ Տուլայի մոտակայքում

17 ՀՈՒՆԻՍ, «ԱՅՍՏՈՒԹՅՈՒՆ»: Ուսասանի Դաշնային արևելագոյ իրավիճակների նախարարությունը հաղորդեց, որ Տուլա ֆալայի Երջանում աղետ է ենթարկվել «ԱՆ-2» մակնիշի մի ինքնաթիռ: 4 մարդ զոհվել է, իսկ 3-ը ծանր վիճակում տեղափոխվել է հիվանդանոց: Ենթադրվում է, որ ինքնաթիռը վայր է ընկել բարձր լարման գծերին բախվելուց:

Մոսկվայում կհանդիպեն 30 ֆազայների ղեկավարներ

ՄՈՍԿՎԱ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ՄՐՄԵՆԴՐԵՍ: Առաջինի մոտակայքում 30 խոշորագույն ֆազայների ֆազայնաբանների դաշնային կոնգրեսները Մոսկվա են ժամանում մասնակցելու իրենց հինգերորդ խորհրդատուական, որը բացվելու է յուրեքսրթի օրը: Այս հանդիպման անցկացման իրավունքը Մոսկվայի «Նվաճել է» այնպիսի թեկնածուներից, ինչպիսիք են Մեխիկոն եւ Վիեննան:

ՀՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
2 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի ֆաբե շենքի 1-ին հարկում, Հարմար է նաեւ օֆիսի համար
Դեմիտրովյան 17 շենք:
Հեռ.՝ 523056, 581841

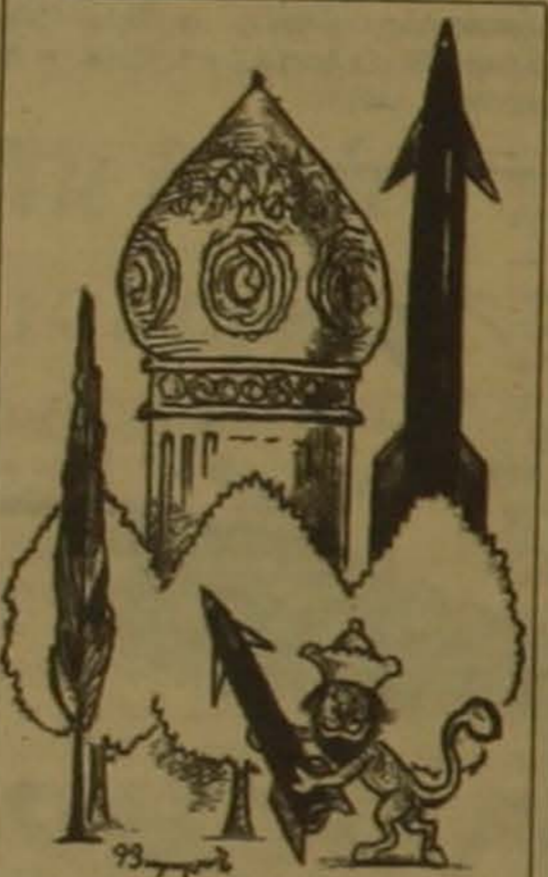
Robin Generators
RGX3500
ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ
բեմադրված աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ:
529353

համակարգ	մար. հզ.	հոմ. հզ.	աշխ. ժամ	սարք.
50 Դց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 Լ
60 Դց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

ՇՐՋԱՆ

Իրանը ուժեղացնում է իր ռազմական ներուժը Պարսից ծոցում

17 ՀՈՒՆԻՍ, BBC, RFI: ԱՄՆ-ի դաշնակցության նախարար Ուիլյամ Քոնոլին հայտնեց, որ հունիսի սկզբներին Իրանը «օդ-հավ» դասի թեթև իրանի հաջող վորձարկում է անցկացրել Պարսից ծոցում: Տարածաշրջանի արաբական երկրներով ունեւորություն կատարող Քոնոլին Բահրեյնում սեղի ունեցող համաժողովում հայտարարեց, թե Իրանը ձգտում է ներուժ ստանալ, որովհետև վախճանի իր հարեակներին եւ խանգարի առեւտրին: Նախարարի խոսքերով, Մ. Նահանգները բոլոր չի՝ սա դա անել: Ինչպես հայտարարեցին Քոնոլին ուղեկցող ամերիկյան դաշնակցության անդամները, «օդ-հավ» իրանի զգալիորեն ուժեղացնում է Իրանի ներուժը Պարսից ծոցի Երջանում: Թեև Իրանը հայտարարեց, որ միայն ու միայն դաշնակցության նախարար է զենք գնում եւ ագրեսիվ նախադրում է իր նկատմամբ: Միաժամանակ իրանական լրատվական գործակալությունը հաղորդեց, թե Իրանի ռազմածովային ուժերը եւ սահմանադրական զորքերը «Վիկտորիա-8» կոչվող զորավորություններ կանցկացնեն Պարսից ծոցում, որոնց առաջին անգամ կնասնակցեն Ռուսաստանից գնած 3 սուզանավերը: Մինչ այժմ դրանք չէին օգտագործվում, քանի որ դրանք եւ ուսաստանյան սուզանավերը հարմարված չեն սաբ եւ ծանծաղ Պարսից ծոցում լողալու համար: Բացի այդ, երբոր սուզանավի առաջինը ձգձգվում էր վճարման հեծ կաղված խնդիրների դաշնակցության միջին եւ Իրանը չվճարած իր ոսկու դաշնային մի մասը: Կատարի էմիրը, որը Մոնաքոյի Խաբեմի ընտրություններից հետո Մ. Նահանգներին կոչ էր արել երկխոսություն սկսել Թեհրանի հետ, այժմ երկյուղում է, որ զորավորությունների հեծնաճեղով առաջանալիք հարաբերությունների լարվածության սրումը կարող է առաջացնել հակամարտության սրում եւ յ վերջու, հանգեցնել Մ. Նահանգների եւ Իրանի ռազմական բախման:

նավի առաջինը ձգձգվում էր վճարման հեծ կաղված խնդիրների դաշնակցության միջին եւ Իրանը չվճարած իր ոսկու դաշնային մի մասը: Կատարի էմիրը, որը Մոնաքոյի Խաբեմի ընտրություններից հետո Մ. Նահանգներին կոչ էր արել երկխոսություն սկսել Թեհրանի հետ, այժմ երկյուղում է, որ զորավորությունների հեծնաճեղով առաջանալիք հարաբերությունների լարվածության սրումը կարող է առաջացնել հակամարտության սրում եւ յ վերջու, հանգեցնել Մ. Նահանգների եւ Իրանի ռազմական բախման:

2100 Բ.-ին Ճապոնիան կույ կգնա օվկիանոսին

ՄՈՍԿՎԱ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊՄԱՆ: 2100 բիլիանի ճապոնական այնպիսի խոշոր ֆազայներ, ինչպիսիք են Տոկիոն, Օսական եւ Նագոյան, հնարավոր է կույ գնան օվկիանոսին, ասվում է Տոկիոյում ճապոնիայի կառավարության նախարար Գեյդոյից: Ճապոնացի փորձագետների գնահատմամբ, մարդու ճեծասական գործունեությամբ հարուցված ջերմոցային էֆեկտի ազդեցությամբ հաջող դարավերջին միջին ջերմաստիճանը

երկրի մակերեսային կարծրանա 1-3 աստիճանով բազ Ֆելսիտի ինչը կառաջացնի համախառնային օվկիանոսի մակարդակի բարձրացում 15-95 սանտիմետրով: Մասնագետների հաշվարկներով, ճապոնիայի կառավարությանը կդա հանգեցնեն մոտ 160 մլրդ. դոլարի չափով ներդրումներ, հսկայական անբարսակների եւ այլ կառույցների շինարարության համար, օվկիանոսի գրեհից ցամաք դաշնակցությունը նախատեսվում է:

Պոլ Պոսը դավաճան է հայտարարվել

ՀԱՆՈՅ, 17 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆԴՐԵՍ: Կամրոջայի հյուսիսից ջունգլից հաղորդումներ սփռող «Կարմիր ֆեմինի» ընդհանրապես առողիտ անցած գիշեր ընդհատել է ֆառոյա լույսը եւ հանդես եկել աղբյուրից հայտարարությամբ: «Հունիսի 9-ից 14-ը Պոլ Պոսը դավաճանական գործողություններ է կատարել սակայն այդ խնդիրը լուծվել է միասնորոշման ուժերով»: ասվել է ռադիոհաղորդման ժամանակ: Պոլ Պոսը, ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հա-

ղորդման համաձայն, ներկայումս իր իսկ կողմնակիցներից բաճկվում է ջունգլիում: Անցած Երբոր սա իր հալվեհարար էր տեսի իր դաշնակցության նախարար Սոն Սեմի հեծ:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան, 9 հարկանի շենքի 1-ին հարկում, Էրեբունու զանգվածում: Ունի մեծ նկուղ, ճեծասական դաշնակցամբ, 45 Բմ բնակմանը: Գերազանց վերանորոգված է
Հեռ.՝ 47-07-22, 58-18-41

ՄՐՑՈՒՅԹԻ ՄԱՍՆԱԿՑԵԼՈՒ ԶՐԱՎԵՐ
ՀՀ կառավարությունը Համախառնային բանկից վարկ է ստացել «Կասագրերի փորձնական ծրագիր»-ը իրականացնելու համար: Այս ծրագրի բաղադրիչ մասն է Տղագրված դասագրերի առաջինը մարզկենտրոններից դուրսը:
ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարությունը (ԿԳՆ) հրավիրում է բաշտող կազմակերպություններին հայտեր ներկայացնել փակ ծրագրով մարզկենտրոններից դասագրերը դուրսը առաջինը համար: Նախատեսվում է 3 մրցույթ եւ ընտրվելու են 3 դայմանագիր ՀՀ հյուսիսային (Շիրակ, Լոռի, Տավուս) հարավային (Սյունիք, Վայոց Ձոր, Արարատ) եւ կենտրոնական (Երեւան, Գեղարունիք, Կոսայի, Արմավիր, Արագածոտն) մարզերի համար: Հայտերը կարող են դասագրերի բաշխման հայտ ներկայացնել բոլոր 3 մրցույթի համար: Մրցույթին մասնակցել ցանկացողները կարող են լրացուցիչ տեղեկություններ ստանալ եւ ծանոթանալ մրցութային փաստաթղթերին «Կրթական ծրագրերի կենտրոն»-ում, հասցեն՝ ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարություն, Մ. Խորենացու 13, 406 սենյակ, հեռախոս՝ 52-53-17:
Հայտարարվելին բավարարող բաշխվելու կարող են գնել մրցութային փաստաթղթերի լրիվ փաթեթը գրավոր դիմելով «Կրթական ծրագրերի կենտրոն» եւ վճարելով 1000 դրամ: Հայտերը կբացվեն 1997 թ. հուլիսի 21-ին, ժամը 15:30, ԿԳՆ նիստերի դահլիճում մասնակիցների կամ նրանց ներկայացուցիչների ներկայությամբ:
Բոլոր այն բաշտող կազմակերպությունները, որոնք նախատեսում են մասնակցել սյալ մրցույթին, հունիսի 23-ին, ժամը 12-ին հրավիրվում են ժողովի, որը տեղի կունենա ԿԳՆ-ի շենքում 3-րդ հարկ, նիստերի դահլիճ:
ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՏԱՊ ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
3 սենյականոց բնակարան 5 հարկանի ֆաբե շենքի 5-րդ հարկում, 70750 Բմ, ավտոսնակով: Հրաչյա Քոչար 23 (Նախկին 2եկի խանութի մոտ):
Հեռախոս՝ 22-42-68

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է
բնակարան 5 հարկանի ֆաբե շենքի 5-րդ հարկում, Փ. Բյուզանցի 1, ԲՄ. 12 (Վերնիսաժի հարեանություն):
Հեռախոս՝ 52-67-23

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
Կլիմանման երեխա 10 ամսականից բարձր արիքի:
Հեռ.՝ 24-88-56, 22-69-30

«ԱԿՆ»
ՏՈՒՐԻՍՏԱԿԱՆ ՖԻՐՄԱ
Հուլիսի 4-ին կազմակերպում է 4-օրյա ինքնաթիռային տուրիստական Երջայություն ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎԱՆ ԵՎ ԲԻԹԼԻՍ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒՄ:
Դուր կայցելել Աղթամար կղզի, Նարեկավանք եւ այլ դաշնական վայրեր:
Տեղեկությունների համար դիմել՝ Դազար Փարթեցի 20, կամ զանգահարել 531500, 585184 հեռ.:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ
ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՄԱԳԻՍՏՐՈՒՄԻ ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանը դիմումներ է ընդունում մագիստրոսի գիտական աստիճան ընտրող համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի երկամյա ծրագրի համար: Լիցենզավորված ոչ դեռական քուեռի Երջանակարենը կարող են դիմել դայմանակառններ, գրավոր դայմաններ ձեռք բերելու համար խնդրվում է դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ:

Մրցույթը համեմատական սկզբունքով կատարվելու է կոտորակային ֆազայնային իրավունքի եւ անգլո-ամերիկյան իրավունքի համակարգի իրավական ավանդույթները եւ կունենա երկու ուղղվածություն: Համեմատական աստիճանագրական իրավունքի առաջնությունը կընդգրկեն աստիճանագրականության, իրավական կանոնակարգման, օրենսդրական նախագծման, հասարակության եւ անհատի իրավունքների հիմնադրերը, ինչպես նաեւ միջազգային համաձայնագրերին եւ դայմանագրերին վերաբերող խնդիրների ուսումնասիրությունը: Միջազգային գործարարության իրավունքի Երջանակներում կատարվելու են Երջայական ճեծասության, միջազգային հանրային իրավունքի եւ միջազգային գործարարների հիմնական դրույթները, դայմանագրային հարաբերությունները, միջազգային առաջնային առեւտր, միջազգային ֆինանսական իրավունքը եւ վեճերի լուծման մեթոդները: Համեմատական եւ միջազգային առեւտրային իրավունքի ծրագրի հիմնական նպատակն է հնարավորություն սալ ուսանողներին օժանդակել իրենց երկրի ա) ֆազայնային մասնական եւ օրենսդրական գործընթացների եւ բ) գաղափարային Երջայական իրավական հիմքերի աստիճանը:

Դիմողները դեպ է ունենան իրավաբանական բարձրագույն կրթություն եւ անգլերեն լեզվի մասնակի իմացություն: Դիմողները դեպ է ներկայացնեն դիմում եւ ներդր իրենց դաշնակցությունով եւ Երջայական իրավունքի մասնական իմացությունները: Փաստաթղթերի ընդունման կանխավճար կազմում է ԱՄՆ 10 դոլարին համարժեք դրամ, որը դեպ է մտնել փաստաթղթեր հանձնելիս: 1997 թ. հուլիսի 23-ը փաստաթղթերի ընդունման վերջնամակն է:

Բոլոր դիմողները 1997 թ. հուլիսի 25-ին կանոններ անգլերեն լեզվի իմացությունը գնահատող ընտրություն (քաղաքացիային այն դիմողներին, ովքեր վերջերս TOEFL ընտրությունից սացել են 550 եւ ավելի միավոր): Առաջին փուլով անցած այն դիմողները, որոնք չեն բավարարի անգլերեն լեզվի իմացության դասակարգման մակարդակը, կնասնակցեն 1997 թ. սեղեմներից մինչեւ 1998 թ. ապրիլի վերջը ՀԱՀ-ում անցկացվող անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրի: Անգլերեն լեզվի արագացված ծրագրի ուսման վարձը կազմում է ԱՄՆ 300 դոլարին համարժեք դրամ: Նախան ծրագրի ընդունվելը 1997 թ. հուլիսի վերջին, որոնք դիմողներին հեծ հարազարույցներ կանցկացվեն: Դիմողների անուններն ու հարազարույցների օրերը կփակցվեն ՀԱՀ-ում:

Հիմնական ծրագրում վերջնական ընդունությունը կկատարվի դիմողի ներդրի միջին ցուցանիշի եւ նախադասարանական փուլում դիմողների ցուցանիշները առաջնայինները հիման վրա: Հիմնական ծրագրի ընդունված բոլոր ուսանողները դեպ է ՀՀ կրթության եւ գիտության նախարարության հեծ աստիճան ավարտելուց հետ երեք արի Հայաստանում մնալու եւ աշխատելու մասին դայմանագիր:

Երջայից տեղեկությունների համար կարող եք դիմել ՀԱՀ-ի ընդունելության գրասենյակ: Հասցեն Մարտի Բարձրայան 40, ստաջին հարկ 19 սենյակ, հեռախոս 2716-29:
ՀԱՀԸ ՈՍՏԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿՐՈՒՄԿԱՆ ՍԵՆՏԵՐԻ ԿԱՄ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿՑՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԻ ՉԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒՄ: